

דף לימוד בחברות - שמחת יום העצמאות

מתורת מו"ר הרב חיים מאיר דרוקמן זצ"ל

בדף הלימוד היום, נברר על מה השמחה הגדולה ביום העצמאות. לכאורה יום הכרזת המדינה הוא רק שלב אחד נוסף וחשוב בתהליך הגאולה, אך מה כל כך מיוחד בו? הרי גם לאחר ההכרזה המשיכה מלחמת העצמאות והיינו בעיצומה של מלחמה קשה? לכאורה לא היה בתאריך זה שום נס מעבר לטבעו של עולם! אז על מה השמחה הגדולה?

חגיגת יום העצמאות – מצווה מדאורייתא!

בגמרא במסכת מגילה מבואר שאת החיוב לחגוג את פורים לומדים בקל-וחומר מחג הפסח:

ומה מעבודות לחירות אמרינן שירה - ממיתה לחיים לא כל שכן?

מסכת מגילה, דף יד.

מה הוא הקל-וחומר? כמה סיפור פסח קל יותר מאשר סיפור פורים שהוא 'חמור' ממנו?
כיוון שצורת לימוד של 'קל-וחומר' נותן לדין הנלמד תוקף של מצווה מן התורה (דאורייתא), הסיק הרב משה סופר בשו"ת שלו מסקנה מעניינת מאוד:

קביעת יום מועד ביום עשיית נס הוא קל-וחומר דאורייתא. ולפי עניות דעתי לפי זה, יום פורים וימי חנוכה דאורייתא הם! אך מה לעשות בהם - אם לשלוח מנות או להדליק נרות או לעשות זכר אחר - זהו דרבנן. והעובר ואינו עושה שום זכר לימי חנוכה ופורים עובר על מצוות עשה דאורייתא! שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן רלג

כמה פורים וחנוכה הם חלים מן התורה?

כמה פורים וחנוכה הם חלים מצדרי חכמים?

למדנו מכל זה מספר דברים חשובים:

1. סיבה אחת לקביעת הלל ויום חג היא שחרור משעבוד לחרות.
2. סיבה נוספת לקביעת הלל ויום חג היא הצלה ממוות לחיים.
3. ביום שנעשה בו לעם ישראל אחד מהדברים הללו - יש מצווה מן התורה לציין זאת.

לפי זה, האם ביום הצמאות ראוי לקבוע יום חג?

האם הטעם לשמחה הוא מהסיבה הראשונה הנאמרת מפסח או מהסיבה השנייה הנאמרת מפורים?

אחד מגדולי הדור בשנות קום המדינה, הרב משולם ראטה זצ"ל, כתב את עמדת ההלכה לגבי קביעת יום העצמאות כיום חג ואמירת ההלל בו:

פשיטא בנידון דידן הנוגע לציבור של כלל ישראל, ויש כאן פדיון מעבדות לחירות שנגאלנו משיעבוד מלכויות ונעשינו בני חורין והשגנו עצמאות ממלכתית, וגם הצלה ממיתה לחיים שנצלנו מידי אויבינו שעמדו עלינו לכלותנו, בודאי חובה עלינו לקבוע יום טוב. ויפה כיוונו המנהיגים שקבעו את היום הזה דוקא, אשר בו היה עיקר הנס שיצאנו מעבדות לחירות ע"י הכרות העצמאות... ונס זה משך אחריו גם את הנס השני של ההצלה ממות לחיים הן במלחמתנו נגד הערביים בא"י והן הצלת יהודי הגולה מיד אויביהם במקומות מגוריהם שעלו לא"י ובא על ידי כך הנס השלישי של קיבוץ גלויות.

שו"ת קול מבשר חלק א סימן כא

לפי הרב משולם ראטה. מאילו סיבה יש לקבוע את ה' באייר כיום חג?

מכל זה למדנו, שיש חיוב מהתורה לקבוע יום חג של שמחה והלל ביום העצמאות ה' באייר, על ישועתנו והצלתנו מהאויבים.

רבים ביד מעטים

כדי להבין את גודל הנס, צריך להבין כמה אנחנו היינו מעטים בכמות ובאיכות צבאית לעומת מצב צבאות ערב (ע"פ "לא על מגש של כסף", יהודה ואלך, עמוד 52):

צה"ל	צבאות ערב
1 (ללא תותח) טנקים	40 טנקים
2 משוריינים (עם תותח)	200 משוריינים (עם תותח)
120 משוריינים (ללא תותח)	300 משוריינים (ללא תותח)
5 קני ארטילריה	140 קני ארטילריה
24 תותחי נ"ט ונ"מ	220 תותחי נ"ט ונ"מ
0 מטוסי קרב	74 מטוסי קרב
28 מטוסי סיור	57 מטוסי סיור
3 צימי	12 צימי

ובהתאם לנתונים אלו, לא מפתיעה כלל ההתרברבות של מנהיגי הערבים באותה תקופה. הם אמרו את הדברים במלוא הרצינות:

“ הכיבוש יהיה פשוט כטיול צבאי... כי עניין פשוט יהיה לזרוק את היהודים לים ”

אנחנו נפוצץ את הארץ בתותחינו, ונמחה כל מקום בו יתורו להם היהודים מפלט

אין זה חשוב כמה יהודים יש, אנחנו נטאטא אותם לים...

לכן הרב דרוקמן תמה על אנשים שאצלם חנוכה נחשב כ'נס גדול' היה פה' שיש לחגוג אותו, ואילו על נס דורנו שהיה גדול פי כמה וכמה אינם רואים בו סיבה להודיה:

מפחיד עד עצם היום הזה להיזכר, באיזו מציאות עמדנו ערב פרוץ מלחמת הקוממיות. היש בתולדות עמנו מציאות המתאימה יותר מזו להגדרה של "רבים ביד מעטים" ו"גיבורים ביד חלשים"?

וכי מי עמד מול מי במלחמה? הרי מול הצבאות המסודרים של כל מדינות ערב הסובבות אותנו, עמדנו אנחנו, היישוב היהודי הקטן שהיה או בארץ, מהם עולים חדשים בני יומם, שלא הבינו אף את שפת הפקודות שניתנו להם!...

וכי את כל זה ניתן להסביר בדרך רציונאלית, בהגיון אנושי, תוך "ניטרול" הקב"ה מן התמונה, כאילו לא ידו עשתה כל זאת? האם דרכה של אמונה היא זו, הכך מדבר יהודי מאמין? יהודים רגילים להכיר בהשגחה פרטית - ומה בדבר ההשגחה הישירה על כלל ישראל?!

הכרות מדינת ישראל ומלחמת השחרור בעקבותיה, היא גילוי שיא של "ואתה ברחמיך הרבים... מסרת רבים ביד מעטים". והנה בחנוכה, פשוט לנו לשוב ולהודות לקב"ה במשך שמונה ימים: "בעל מלחמות!", אתה הוא ש"מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים"! בפורים פשוט לנו להכיר ולומר לקב"ה: אתה, ריבונו של עולם, עשית כל זאת - "ואתה ברחמיך הרבים הפרת את עצתו, וקלקלת את מחשבתו, והשבית לו גמולו בראשו...!". וזאת למרות שבפורים הכל התגלגל, כביכול, בדרך הטבע, ללא שום התערבות א-להית על-טבעית גלויה - ואעפ"כ פשוט להכיר מי עומד מאחורי המסך ומושך בחוטים. גם בחנוכה זה פשוט. היעלה על דעת יהודי מאמין לומר, שאת ניסי חנוכה חוללו המכבים בדרך הטבע, או כי כוחם ועוצם ידם עשה להם את החיל הזה? האם לא נראה בביטויים כאלה כפירה פשוטה? אם כן, במה שונה המציאות של דורנו מאירועי העבר? הקב"ה הציל אותנו ממוות בטוח! מהשמדה המונית! - ואיך אפשר שלא להודות לו על כך?!! איך אפשר שלא לשמוח ביזה היום עשה ה"ל כולנו? כשתופסים מה באמת התרחש - הניתן להישאר אדישים, לא לשיר ולא לרקוד, לא להתמלא בתחוות "הדו לה' כי טוב"?

לזמן הזה, אייר, עמודים 281-282

היינו כחולמים

מזמור קכ"ו בתהילים מוכר בגלל שרבים נוהגים לשיר אותו בשבתות לפני ברכת המזון. המזמור פותח במילים: "שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים". כאשר תהיה שיבת ציון מהגלות - "היינו כחולמים".

כי צדק איתם מצינים אית צימיו צה? מה יהיה כחולמים' חלום?

הפרשנים הביאו הסברים שונים לדימוי זה של חלום:

מה צומה חלום חלום אפי כל
אית מהפשינים?

בשוב ה' את שבותם כן יאמר ישראל, אין אדם רואה בהקיץ (בזמן שהוא ער) את הפלא הזה, רק בחלום ר' אברהם אבן עזרא

כחלום יעוף יהיו בעינינו צרות הגלות, מרוב השמחה שתהיה לנו בשובנו לארצנו רד"ק בשם אביו

החלום מכון לציפיה לגאולה שלא נתייאש מן הגאולה, אבל דעתנו וליבנו עליה תמיד, ואמר הפסוק שבעודנו בגלות אנחנו כחולמים על עניין הגאולה ר' מנחם המאירי

נתאר לעצמנו מורה המעביר שיעור בכיתה, ורואה לפניו תלמיד היושב ו"חולם" – עיניו פקוחות, הוא כלל אינו ישן, אך בכל זאת "חולם". אם תשאל אותו מה היה בשיעור הוא לא ידע דבר, שכן לא שמע אף מילה מהשיעור בעת ש"חולם". הוא היה עסוק או מוטרד מדבר-מה, ועל כן היה מנותק לחלוטין מהנעשה השיעור.

בדרך דומה אפשר להבין את "היינו פְּחֻלְמִים". במקום לראות את ההתרחשות הגדולה באמיתותה, במקום לחוש את גודל האירועים שזכינו להם, אנו שקועים בבעיות, בקשיים, ומנותקים מן המציאות בגודלה האמיתי. איננו רואים את המאורע האדיר שהתרחש עם תקומתה של מדינת ישראל.

אחרי אלפיים שנה של גלות נראה שכללה גירות ורדיפות, צרות ויסורים, שחיתות ופגרומים ונהרי נחלי דם - השיב ד' את שיבת ציון, ואנחנו - "היינו פְּחֻלְמִים" - שקועים בבעיות ובקשיים שלנו, בצרות ובסיבוכים שלנו, ואיננו שמים לב לגודל המאורע. אנו "מתבשלים במיץ של עצמנו", כפי שנהוג לומר, ומנותקים מן המציאות הגדולה באמיתותה.

היינו כחולמים. כל השנים חלמנו על שיבת ציון, כפי הסברו של המאירי, בכל הגלות הארוכה לא התייאשנו מן הגאולה, חלמנו עליה. לא התייאשנו ממנה אף במצבים הקשים ביותר. חלמנו על מדינה יהודית, חלמנו על ממשלה יהודית, חלמנו על צבא יהודי וכשזכינו והגענו לכל אלה - היינו כחולמים, כאותו תלמיד. שקענו בבעיות הקטנות או הגדולות, בצרות הפיזיות או הרוחניות, מבלי לראות, מבלי לחוש את האירועים הגדולים באמיתותם.

לזמן הזה, אייר, עמוד 274

לעיתים בגלל צרות ועיכובים בגאולה, אנחנו לא שמים לב לכל הטוב שהרעיף ה' עלינו בדורנו. קראו את הקטע הבא, אפשר לחלק ביניכם תפקידים שאחד יקרא את הדברים של חיה והשני את הדברים של איתי. חשבו, האם לפעמים גם אנחנו חשים כמו איתי נאור מת"א?

שיחה דימונית בין יהודיה לישראל

(הרב אסף אולשיצקי)

מפגש דימוני בין חיה ארליך, מברלין של הרייך, לאיתי נאור, מתל אביב בישראל. קטע חד ומעורר מחשבה על ההבדל בין אז להיום

חיה: היי, אתה נראה מאוד מדוכדך.

איתי: אכן, ימים קשים עוברים עליי.

חיה: אולי אוכל לעזור?

איתי: איך? יש לך קשרים במשרד אל-על?

חיה: מה זה אל-על?

איתי: זו חברת תעופה ישראלית גדולה.

חיה: יש חברת תעופה ישראלית?

איתי: בוודאי, לכל מדינה יש חברת תעופה, לפחות אחת, אז גם למדינת ישראל יש חברת תעופה.

חיה: מדינת ישראל? יש מדינה לעם היהודי? איפה היא?

איתי: בין מצרים לסוריה, בין ירדן לים התיכון.

חיה: זו לא ארץ התנ"ך במקרה? ארץ החלומות?

איתי: חלומות?! חלומות באספמיה. הכל שם מתנהל

על הפנים.

חיה: מה למשל?

איתי: מה לא?! במשטרה יש מלא פרשיות...

חיה: רגע, משטרה? מי השוטרים? יהודים שוטרים?

איתי: בטח, אלא מי?

חיה: הנאצים! או הפולנים, ההונגרים, הרומנים, כל השאר, אתה יודע.

איתי: מה פתאום, זו הארץ שלנו! בקיצור, מערכת המיסים מעצבנת, הביטוח הלאומי לא מקשיב לך...

חיה: מה בונים עם המיסים שלכם? מחנות עבודה?

איתי: מה? בונים ערים חדשות, כבישים, תאורה, פארקים, את יודעת... כמו שאומרים: "מיישבים את הארץ".

חיה: אז מה רע בזה?

איתי: שזה מאוד יקר לחיות פה. הכול בישראל יקר. הדירות, הרכבים, הקניות, אפילו להחנות בעיר את הרכב עולה כסף.

חיה: יש לך רכב אישי?

איתי: ברור! שני רכבים. אחד לאישה. שנוכל גם לקחת את הילדים לחוגים, להצגות...

חיה: נשמע גן עדן. אני הכי אוהבת הצגות בידיש.

איתי: יידיש? זה פאסה ממש. רק עברית!

חיה: מדברים אצלכם בשפה שלנו? עברית? יש לי צמרמורת...

איתי: צמרמורת, תראי איזה צמרמורת תרגישי כשיקראו לך למילואים בדיוק בחודשי העומס בעבודה, כשהבוס שלך לחוץ טילים. זה סיוט!

חיה: מילואים? תסביר.

איתי: נו, גיוס לכמה שבועות לצבא.

חיה: יש לכם צבא? מה, מרשים לכם להילחם?

איתי: את צוחקת? מי צריך להרשות לנו?

חיה: אז זה בטח צבא עם אלות, כמו המשטרה היהודית פה.

איתי: אלות? איפה את חיה? יש טנקים, מטוסים, ספינות, מלא חיילים.. הכול יש לנו... אבל לא קל פה... בסוף הממשלה עושה מה שהיא רוצה.

חיה: יש לכם פרלמנט משלכם?

איתי: פרלמנט.. חחח... את יודעת, אנשים שיושבים ומחממים את הכיסאות ארבע שנים, במקרה הטוב, עד שבחרים בהם שוב.

חיה: בוחרים בהם? אפשר לבחור הנהגה אצלכם? זו לא דיקטטורה?

איתי: דמוקרטיה גבירתי, דמוקרטיה. וזו בדיוק הבעיה! שהרוב כופה את דעתו על המיעוט הצודק.

חיה: אז יש לכם ארץ תנכ"ית, מדינה, שוטרים, צבא, פרלמנט, דמוקרטיה, כלכלה... אם היה לי דבר אחד מכל זה הייתי מודה לאלוקים כל יום.

איתי: עזבי, את לא מבינה כלום. בקיצור, אני רוצה לעזוב, לרדת מהארץ, לשנות אווירה, ללכת למקום אחר, פתוח, מכיל, בלי הרבה עומס, משהו סטרילי כזה, בלי אויבים בכל פינה.

חיה: לאן תלך?

איתי: חשבתי על ברלין, בגרמניה.

לסיום

הרב דרוקמן נהג לומר שרוב הציבור החי כיום במדינה, נולד כבר לאחר הקמתה. ולכן קיום מדינת ישראל נראה לרבים כעובדה קיימת וכדבר המובן מאליו, כאילו כך היה תמיד בכל הדורות. דבר זה גורם לכך שלא יודעים מספיק להפנים ולהעריך את גודל המתנה שקיבלנו מהקדוש ברוך הוא.

יום העצמאות הוא זמן לעצור, להתבונן ולהבין איזו מתנה גדולה ואדירה קיבלנו מהבורא, מה שלא זכו דורות רבים, ולהודות לה' מכל הלב על גאולתנו ופדות נפשנו!

